

ІНСТИТУЦІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ОВОЧЕВОГО РИНКУ

РУДЬ В.П. – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

orcid.org/0000-0002-2464-0200

Інститут овочівництва і баштанництва

Національної академії аграрних наук

ШАБЛЯ О.С. – кандидат економічних наук, вчений секретар

orcid.org/0000-0002-2669-0711

Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства

Національної академії аграрних наук України

ТЕРЬОХІНА Л.А. – кандидат сільськогосподарських наук,

старший науковий співробітник

orcid.org/0000-0002-7808-8909

Інститут овочівництва і баштанництва

Національної академії аграрних наук

Постановка проблеми. Глобальна продовольча безпека є однією з найглибших проблем світу. Війна в Україні, пандемія COVID-19, зміни клімату та тривалі конфлікти загострюють продовольчу кризу. Тому подолання голоду у світі вимагає інституційного вдосконалення регулювання овочевого ринку, посиленої співпраці між державним та приватним секторами, впровадження новітніх технологій, фінансової підтримки та прийняття необхідних політичних рішень [1]. За даними Продовольчої і сільськогосподарської організації об'єднаних націй (ФАО), більше половини населення земної кулі потерпає від нестачі вітамінів в їжі. В пошуку шляхів успішного вирішення цієї проблеми, все більше уваги звертається на надзвичайно цінні сільськогосподарські культури – овочі. Галузь овочівництва – основна бюджетоформуюча галузь економіки агропромислового комплексу України, що забезпечує рівень продовольчої безпеки. В той же час, галузь має свої особливості розвитку у системі продовольчого ринку і знаходиться в стані потреби і пошуку найбільш дієвих механізмів управління, а також ефективних інтеграційних форм господарювання на перспективу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження інституційних проблем та інституційної безпеки аграрного сектору проводили вітчизняні дослідники: О. Шликуляк [2], М. Малік [3], В. Андрійчук [4], М. Йохна [5], О. Чубарь [6], Ю. Коваленко [7; 8], О. Ульяновченко [9]. Ідеологія теоретичного підґрунтя даної проблематики в основному розглядається як стимулювання державою чи ринком ефектів господарювання, які втілюються на товар чи готову продукцію для споживача, що, в свою чергу, забезпечують їх задоволення, а з іншого – приносять економічний дохід підприємцю, формуючи основи економічної безпеки підприємств. Під таким кутом зору слід наголосити що для підприємств аграрної галузі, проблема інституційного забезпечення стоїть доволі гостро, оскільки вони повсякчас перебувають у нестабільному інституційному середовищі і знаходяться під впливом природних факторів та, як наслідок, непрогнозованого ринку [10]. А зважаючи на високі витрати праці і коштів в овочівництві, низький відсоток збереженості продукції, інституційну слабкість наслідую лише ця галузь [11].

Визначна роль у процесі забезпечення продовольчої безпеки та соціального розвитку регіонів належить державі, що обумовлено виконанням нею своїх конституційно визначених завдань та функцій, а також її здатністю забезпечувати правове регулювання суспільних процесів. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність формування належного інституційного механізму, який включає різні за природою елементи, що забезпечують ефективну діяльність державно-управлінської системи. Дослідження цих питань дозволяють дійти висновку, що наявна інституційна система не забезпечує належне формування та реалізацію державної політики розвитку окремих галузей сільського господарства, соціального розвитку регіонів, що зумовлює необхідність створення ефективного набору інституцій та інститутів, відповідно вдосконалення на науково-обґрунтованій основі.

Проблеми інституційного регулювання сільськогосподарського виробництва досліджували вчені: М. Присяжнюк, В. Петриченко, С. Володін [12], Н. Юрчук [13], О. Романко [14] та ін. Основна увага даних авторів приділялася визначенню проблем використання інновацій в аграрній сфері та необхідності інституційного вдосконалення регулювання аграрного ринку. Крім того, необхідність реалізації продовольчої безпеки України вимагає інноваційного розвитку. В той же час, це питання на сьогодні недостатньо вивчене, так як ефективність інноваційного процесу визначається після його впровадження, тобто виробничої перевірки. В той же час, інноваційний процес не зупиняється після впровадження, причому, по мірі розповсюдження інновації удосконалюються та здобувають нові споживчі властивості. Отже, в подальшому, по мірі розвитку і удосконалення інформаційних технологій, необхідно створити умови для того щоб товаровиробники дізнавалися про інновації не тільки на виробничому досвіді передових господарств, а і, безпосередньо, від наукової установи ще на стадії створення інновацій. Інші автори наголошують на важливості інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислового виробництва, де в повній мірі використовуються наукові знання й досвід, а комерційне використання наукових розробок є фундаментом сталого економічного зростання. При формуванні ефектив-

ної моделі інноваційного розвитку галузі овочівництва необхідно застосовувати новітні методи селекції, для створення і впровадження у виробництво нових сортів і гібридів, які мають високий продуктивний потенціал, впроваджувати науково-обґрунтовані системи вирощування та насінництва, освоювати нові сегменти.

Необхідність здійснення наукового дослідження обумовлена доцільністю поширення інституційного підходу на сферу продовольчого забезпечення, виокремлюючи поряд з економічною, політичною, продовольчою, інституційну безпеку галузі овочівництва. Це відкриває нові напрями наукового пошуку і визначення інституціоналізованих особливостей та ефектів агропідприємницької діяльності овочевих підприємств. Необхідність вирішення зазначених питань послужило основою для вибору напрямку дослідження.

Мета статті – проаналізувати стан галузі, здійснити прогноз розвитку овочівництва України та визначити засади формування інституційної безпеки овочевих підприємств в умовах ринкових трансформацій.

Результати досліджень. Потреба в інституційній перебудові виникає на «історичних перехрестях», внаслідок історичних рішень, певних політичних подій, в моменти відкриття «вікна можливостей» для їх зміни. Саме таке «вікно» відкривається і для України сьогодні і від нас залежить чи опиниться суспільство на шляху занепаду чи процвітання в наслідок політичних, економічних та інституційних змін.

Інституційне забезпечення розвитку овочевого ринку запропоновано розглядати як сукупність заходів держави щодо формування відповідної інституційної матриці (формальних та неформальних інститутів, а також механізмів примусу), що створюють умови для забезпечення ефективності функціонування овочевого ринку та подальшого розвитку різноманітних форм підприємництва в овочівництві. Інституції – це множинна категорія, що об'єднує у собі інституції (правила) та інститути (організації). У трактуванні поняття інституцій є розуміння їх як норм і правил, а інституцій як організацій, кодексів, правил, установ, законів. З іншого боку необхідно також розуміти, що інституції у суспільному розвитку та функціонуванні ринкового механізму приймають форму інститутів (власність, закон, організація, установа, конкуренція, регулювання та ін.). Таким чином інституції трансформуються в інститути, а інститути потребують інституцій для ефективного розвитку овочевого ринку.

Науковими дослідженнями і практичним досвідом розвитку ринкових відносин доведено, що інституції є основними правилами, засобами впливу на людину, її сприйняття, поведінку, сферу діяльності та способи господарювання. Натомість, інститути – це об'єднання, організації, установи, що утворились на основі інституцій, що об'єднуються заради спільних цілей та ідей.

Головними інституціями овочевого ринку є конкуренція та здорове ціноутворення. За допомогою вільних цін в умовах конкурентного середовища здійснюється еквівалентний обмін, задовольняються інтереси продавця і покупця на рівноправній основі. Тому державі необхідно створити умови для заохочування суб'єктів ринку на виробництво продуктів, у т.ч. органічних овочів, котрі

б змогли створити гідну конкуренцію та якісно нову рівновагу, створену за принципами «безпечної економіки». Для цього необхідно створити систему стимулів, а саме дотацій, кредитів, субсидій і т.д.

Інституції є важливим соціальним явищем у формуванні економіки, що має вплив на суспільство і: створюють можливість задоволення базових потреб всіх соціальних суб'єктів тим способом і в тому обсязі, який вважається суспільством оптимальним, а отже санкціонується ним; гарантують інтеграцію прагнень та координацію відносин соціальних суб'єктів, створюючи внутрішню стабільність, згуртованість як всієї соціальної системи, так і окремих її елементів; здійснюють вплив на соціально-економічні процеси та суспільство в цілому, змінюються під впливом потреб суспільства і є досить гнучким відображенням ринкової економіки.

Інституційне регулювання овочевого ринку України забезпечується дією інституційно-правової, інституційно-організаційної та інституційно-інформаційною складовими. Інституційно-правове забезпечення овочевого ринку України передбачає сукупність нормативно-правових актів, які регулюють функціонування галузі овочівництва та діяльність суб'єктів ринку. До основних джерел аграрного права, що регулюють формування і функціонування овочевого ринку слід віднести відповідні кодекси і закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти, які в межах своїх повноважень, визначених чинним законодавством, здійснюють регулювання, контроль і підтримують правопорядок (табл. 1).

До основних законодавчих актів слід віднести наступні: Земельний кодекс України, Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження родючості ґрунтів, Про державну підтримку сільського господарства України, Про продовольчу безпеку, Про насіння та садивний матеріал, Про охорону прав на сорти рослин, Про безпечність та якість харчових продуктів, Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини, Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

До Постанов Кабінету Міністрів України відносяться: Про стан агропромислового комплексу та заходи щодо забезпечення продовольчої безпеки України, Про затвердження Порядку ведення Переліку органів іноземної сертифікації, Про внесення змін до Порядку проведення сертифікації, видачі та скасування сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал та ін. До Проектів Законів України – Про збереження ґрунтів та охорони їх родючості, Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо вдосконалення законодавства у сфері сільськогосподарської кооперації), Про внесення змін до Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», Про захист рослин та ін.

Загалом нараховуємо більше 25 законодавчих та нормативних документів, які регулюють діяльність овочевого ринку, однак, більшість їхніх положень не лише не відповідають одне одному, а й залиша-

Таблиця 1

Законодавчі та інші нормативно-правові регуляторні акти овочевого ринку

Джерела аграрного права	Назва
Кодекси	Земельний, Господарський, Цивільний та ін.
Закони України	Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження родючості ґрунтів, Про державну підтримку сільського господарства України, Про продовольчу безпеку, Про насіння та садивний матеріал, Про охорону прав на сорти рослин, Про безпечність та якість харчових продуктів, Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини, Про карантин рослин, Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції та ін.
Проекти Законів України	Про обіг земель сільськогосподарського призначення; Про збереження ґрунтів та охорони їх родючості; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо вдосконалення законодавства у сфері сільськогосподарської кооперації); Про внесення змін до Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів»; Про захист рослин та ін.
Постанови Кабінету Міністрів України	Про стан агропромислового комплексу та заходи щодо забезпечення продовольчої безпеки України; Про затвердження Порядку ведення Переліку органів іноземної сертифікації; Про внесення змін до Порядку проведення сертифікації, видачі та скасування сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал; Деякі питання надання грантів бізнесу для створення або розвитку тепличного господарства та ін.
Проектів Постанов Кабінету Міністрів України	Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель; Про затвердження Порядку формування вартості послуг із проведення сертифікації у сфері насінництва та розсадництва; Про затвердження Правил щодо забезпечення родючості ґрунтів і застосування окремих агрохімікатів
Проекти наказів Мінагрополітики	Про внесення змін до Порядку маркування та пакування партій насіння та форми етикетки; Про внесення змін до Переліку регульованих шкідливих організмів; Деякі питання реалізації Порядку надання грантів для створення або розвитку тепличного господарства
Укази Президента України	Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва; Про заходи щодо реформування аграрних відносин; Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки; Про заходи щодо захисту внутрішнього ринку від імпортової сільськогосподарської продукції та продовольства; Про заходи щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки та ін.
Розпорядження Кабінету міністрів України	Про схвалення державної цільової програми розвитку овочівництва на період до 2025 року
Державні стандарти України	ДСТУ 6009:2008 «Редиска свіжа. Технічні умови», 6014:2008 «Морква і буряк столовий. Технологія вирощування. Загальні вимоги, ДСТУ 6014:2008 «Огірок, кабачок, патисон. Технологія вирощування. Загальні вимоги, 7037:2009 «Капуста білоголова свіжа. Технічні умови», 6012:2008 «Цибуля. Технологія вирощування. Загальні вимоги», ДСТУ 4327:2004 «Коренеплоди цукрових буряків для промислового перероблення. Технічні умови».

Таблиця 2

Національні та регіональні програми, концепції галузі овочівництва, що розроблені за період 2014–2021 рр.

Назва стратегії, концепції і програми	Передано, затверджено	Рік
Національні програми, концепції		
1 «Концепція виробництва органічної овочевої продукції до 2025 р.»	Передано в ННЦ «Інститут землеробства НААН» 10.03.2021 р.	2021
2 Галузева програма «Овочі України – 2025»	Передано до Мін АПК і продовольства України 12.11.2021р.	2021
3 Галузева програма «Овочі України – 2020»	Передано до НААН 18.01.2018р.	2018
4 Галузева програма «Малопоширені овочеві культури – 2025»	Передано до НААН (відповідно до листа НААН за № 5-2/110 від 02.08.2016 р.)	2016
5 Програма «Насіння України 2015-2020»	Передано до НААН (відповідно до листа НААН за № 5-2/121 від 15.07.2014 р.)	2014
Регіональні програми, концепції		
6 «Комплексна програма інвестиційно-інноваційного розвитку АПВ Харківської області на період до 2025 року»	Передано до ННЦ «Інститут ім. В.Я. Юр'єва» 30.04.2018р.	2018
7 «Регіональна програма виробництва насіння овочевих і баштанних культур для Харківської області 2013-2020»	Передано до Головного управління агропромислового розвитку Харківської облдержадміністрації 14.11.2014р.	2014
8 «Програма розвитку овочівництва, картоплярства та переробної галузі в Харківській області на період до 2020 року»	Передано до Головного управління агропромислового розвитку Харківської облдержадміністрації 21.02.2012р.	2012

ються нереалізованими. Окрему увагу слід приділити Державним стандартам на овочеву продукцію, вимоги яких є обов'язковими для дотримання, а саме ДСТУ: 6009:2008 «Редиска свіжа. Технічні умови», 6014:2008 «Морква і буряк столовий. Технологія вирощування. Загальні вимоги», ДСТУ 6014:2008 «Огірок, кабачок, патисон. Технологія вирощування. Загальні вимоги», 7037:2009 «Капуста білоголова свіжа. Технічні умови», 6012:2008 «Цибуля. Технологія вирощування. Загальні вимоги», ДСТУ 4327:2004 «Коренеплоди цукрових буряків для промислового перероблення. Технічні умови».

У відповідності до розпорядження Кабінету міністрів України Про схвалення державної цільової програми розвитку овочівництва на період до 2025 року передбачається нарощування обсягів виробництва овочево-баштанної продукції на період до 2025 року до 15 млн т на рік, в т. ч. органічної овочевої продукції до 1,5 млн т та забезпечення споживання населенням України на рівні розвинених країн світу у кількості 186 кг овочів на одну людину на рік (у т.ч. овочів – 155 кг, баштанної продукції – 31 кг). Поряд з цим, збільшення обсягів експорту овочевої та баштанної продукції до 2,5 млн т на рік. Слід зазначити, що, з розроблених національних та регіональних програм розвитку галузі овочівництва жодна не фінансувалася з державних джерел (табл. 2).

Ефективний розвиток галузі овочівництва повинен базуватися на розробці та впровадженні інноваційно-інвестиційної моделі. Така модель розроблена і пропонується до використання колективом вчених Інституту овочівництва і баштанництва НААН. Дана модель включає в себе інноваційну й інвестиційну частини. Інноваційна частина охоплює такі чотири блоки: генетичні джерела; селекція і насінництво; науково обґрунтована система землеробства; новітні технології виробництва овочевої продукції. Інвестиційна частина має складові: Політична, що базується на цілісній послідовній державній політиці, спрямованій на комплексний розвиток сільських територій; пільгову податкову політику; політику сприяння розвитку підприємства.

Економічна. Характеризується розробкою програм національних, державних, регіональних розвитку, відбувається їх впровадження і освоєння.

Соціальна. Спрямована на розвиток соціальної інфраструктури села, підвищення рівня економіки сільських територій, прибутковості малих та середніх підприємств та рівня технічного забезпечення, покращення умов кредитування у сільській місцевості, ліквідацію сільського безробіття, підвищення доходів населення; зміну мислення та активацію поведінки сільського населення на розв'язання проблем самозабезпечення, працевлаштування, задоволення побутових та соціально-культурних потреб.

Інституційна. Орієнтована на подолання адміністративних бар'єрів у розвитку сільськогосподарських ринків; створення умов раціональної реурбанізації, заохочення індивідуального житлового будівництва, підтримки сільських інфраструктурних проектів та промислової, інфраструктурної субурбанізації, що сприятиме диверсифікації сільської економіки і розширенню ринку праці в сільській місцевості; створенню регіональних фондів підтримки сільського розвитку, сільського само-

врядування, сільських спільнот, ініціативних сільських лідерів. Структурно-інституційні зв'язки між суб'єктами овочевого ринку на регіональному рівні повинні включати переважно дотримання формальних правил та обмежень на базі розширення вертикальних ринкових зв'язків; на локальному рівні – фрагментарне дотримання формальних і неформальних правил та обмежень, розширення горизонтальних зв'язків на базі розвитку конкуренції; а на транскордонному рівні – дотримання формальних і неформальних правил та обмежень на основі збалансованого підходу до конкуренції між суб'єктами та розвитку мережевих взаємодій.

Крім того, у моделі знайшли відображення питання підвищення рівня механізації виробничих процесів, будівництва нових та реконструкції старих споруд закритого ґрунту, їх кредитування.

Науковий супровід виконання у відповідності до запропонованої моделі полягатиме у розвитку вітчизняної селекції і насінництва на базі Інституту овочівництва і баштанництва НААН шляхом створення високоврожайних, адаптованих до природно-кліматичних умов України сортів і гібридів овочевих і баштанних культур, які мають лікувально-профілактичні, протекторні властивості, зовнішню привабливість, придатність до тривалого зберігання, промислової переробки та механізованого збирання та інші ознаки підвищення конкурентоспроможності товарної продукції.

Висновки з проведеного дослідження. До основних детермінант інституційного вдосконалення овочевого ринку слід віднести: моніторинг глобальних ринкових трендів, розробка програм щодо їх гармонійної імплементації в систему інституційного забезпечення внутрішнього овочевого ринку; забезпечення реалізації функцій державних і профільних інституцій у сфері контролю за станом овочевого ринку; стратегічне забезпечення розвитку внутрішнього овочевого ринку з урахуванням формальних і неформальних важелів впливу та контроль за ефективною реалізацією заходів на всіх рівнях управління; забезпечення ефективного інституційно-аналітичного супроводу внутрішнього овочевого ринку для забезпечення захисту інтересів національних виробників овочів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Свиноус І. В. Щодо проблеми продовольчої безпеки у контексті зміни умов господарювання. *Інноваційна економіка*. 2013. № 3. С. 206–209.
2. Шпикуляк О. Г. Інституції аграрного ринку. К. : ННЦ ІАЕ, 2009. 480 с.
3. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г., Лузан О. Ю. Інститути й інституції у розвитку інтеграційних процесів в аграрній сфері. *Економіка АПК*. 2013. № 4. С. 86.
4. Андрійчук В. Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства. *Економіка АПК*. 2013. № 1. С. 3–16.
5. Йохна М. А. Про деякі підходи до визначення інституцій. *Наукові праці ДонНТУ*. Серія: економічна. 2007. Вип. 31–1. С. 126–131.
6. Чубарь О. Г. Інститути та інституціональне середовище: теоретичні узагальнення засад економічного

- розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. Ужгород, 2013. Випуск 3(40). С. 98–104.
7. Коваленко Ю. М. Інституціоналізація фінансового сектору економіки: [монографія]. Національний університет ДПС України. Ірпінь, 2013. 608 с.
 8. Коваленко О. В. Сучасні методи оцінки інституціонального середовища розвитку підприємства. *Економіка АПК*. 2011. № 10. С. 157–161.
 9. Ульяновченко О. В. Інноваційно-інвестиційна діяльність, як основа розвитку економіки держави. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 2. Ч. 1. С. 70–76.
 10. Усманова М. Р. Теоретичні засади формування інноваційної інфраструктури в Україні. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2016. № 1. С. 74–82.
 11. Денисенко М. П., Бродюк І. В., Сташенюк Д. Г. Основні положення формування інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 17–20. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2016/6.pdf. (дата звернення: 04.10.2022).
 12. Присяжнюк М. В., Петриченко В. Ф., Володін С. А. Концептуальні засади інноваційно-інвестиційного розвитку Національної академії аграрних наук України. *Економіка АПК*. 2013. С. 3–22.
 13. Юрчук Н. П., Вовк В. Ю., Топіна Р. П. Інноваційно-інвестиційна діяльність як основа реалізації концепції сталого розвитку економіки України. *Агросвіт*. 2019. № 3. С. 53–61.
 14. Романко О. П. Інвестиційно-інноваційна складова управління конкурентоспроможністю регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. № 2. С. 875–880.
 15. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.10.2022).
6. Chubar, O.H. (2013). Instytuty ta instytutsionalne sere-dovyshche: teoretychni uzahalnennia zasad ekonomichnoho rozvytku [Institutions and the institutional environment: theoretical generalizations of the foundations of economic development]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii «Ekonomika» – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. “Economy” series*, 3 (40), 98–104 [in Ukrainian].
 7. Kovalenko, Yu.M. (2013). *Instytutsializatsiia finansovoho sektoru ekonomiky [Institutionalization of the financial sector of the economy]*. Irpin, 608 [in Ukrainian].
 8. Kovalenko, O.V. (2011). Suchasni metody otsinky instytutsionalnoho sere-dovyshcha rozvytku pidpriemstva [Modern methods of assessing the institutional environment of enterprise development]. *Ekonomika APK – Economy of agro-industrial complex*, 10. 157–161 [in Ukrainian].
 9. Ulianchenko, O.V. (2015). Innovatsiino-investytsiina diialnist, yak osnova rozvytku ekonomiky derzhavy [Innovative investment activity as a basis for the development of the state economy]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Serii «Ekonomika» – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. “Economy” series*, 2, 1, 70–76 [in Ukrainian].
 10. Usmanova, M.R. (2016). Teoretychni zasady formuvannia innovatsiinoi infrastruktury v Ukraini [Theoretical foundations of the formation of innovative infrastructure in Ukraine]. *Visnyk Skhidnoevropeiskoho universytetu ekonomiky i menedzhmentu. Serii «Ekonomika i menedzhment» – Bulletin of the East European University of Economics and Management. “Economics and Management” series*, 1, 74–82 [in Ukrainian].
 11. Denysenko, M.P., Brodiuk, I.V., & Stasheniuk, D.H. (2016). Osnovni polozhennia formuvannia investytsiino-innovatsiinoi stratehii pidpriemstva [The main provisions of the formation of the investment and innovation strategy of the enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 22, 17–20. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2016/6.pdf [in Ukrainian].
 12. Prysiazhnyiuk, M.V., Petrychenko, V.F., & Volodin, S.A. (2013). Kontseptualni zasady innovatsiino-investytsiinoho rozvytku Natsionalnoi akademii ahrarnykh nauk Ukrainy [Conceptual principles of innovation and investment development of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economy of agro-industrial complex*, 4. 3–22 [in Ukrainian].
 13. Yurchuk, N.P., Vovk, V.Iu., & Topina, R.P. (2019). Innovatsiino-investytsiina diialnist yak osnova realizatsii kontseptsii staloho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Innovative investment activity as a basis for the implementation of the concept of sustainable development of the economy of Ukraine]. *Ahrosvit – Agroworld*, 3, 53–61 [in Ukrainian].
 14. Romanko, O.P. (2014). Investytsiino-innovatsiina skladova upravlinnia konkurentospromozhnistiu rehionu [Investment and innovation component of regional competitiveness management]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 2, 875–880 [in Ukrainian].
 15. Derzhavna sluzhba statistiki Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

REFERENCES:

1. Svyynous, I.V. (2013). Shchodo problemy prodovolchoi bezpeky u konteksti zminy umov hospodariuvannia [Regarding the problem of food security in the context of changing economic conditions]. *Innovatsiyna ekonomika – Innovative economy*, 3, 206–209 [in Ukrainian].
2. Shpykuliak, O.H. (2009). *Instytutsii ahrarnoho rynku [Agricultural market institutions]*. Kyiv, 480 [in Ukrainian].
3. Malik, M.I., Shpykuliak, O.H., & Luzan, O.Iu. (2013). Instytuty y instytutsii u rozvytku intehratsiinykh protsesiv v ahrarnii sferi [Institutes and institutions in the development of integration processes in the agrarian sphere]. *Ekonomika APK – Economy of agro-industrial complex*, 4, 86 [in Ukrainian].
4. Andriichuk, V.H. (2013). Ahropromyslovi formuvannia novoho typu v konteksti stratehii rozvytku vitchyznianoho silskoho hospodarstva. *Ekonomika APK – Economy of agro-industrial complex*, 1, 3–16 [in Ukrainian].
5. Yokhna, M.A. (2007). Pro deiaiki pidkhody do vyznachennia instytutsii [About some approaches to defining institutions]. *Naukovi pratsi DonNTU. Serii: ekonomichna – Scientific works of DonNTU. Series: economical*, 31–1, 126–131 [in Ukrainian].

Рудь В.П., Шабля О.С., Терьохіна Л.А. Інституційне вдосконалення механізму регулювання овочевого ринку

Актуальність. Питання інституційного вдосконалення регулювання овочевого ринку, в сучасних умовах є достатньо актуальними в сучасних умовах функціонування аграрної сфери. **Результати дослідження.** У статті здійснено аналіз вітчизняного інституційно-правового середовища вироблення та впровадження державної політики у сфері соціального розвитку регіонів, наведено аналітику сучасного стану виробництва овочів в Україні, встановлено основні проблеми його розвитку в сучасних умовах. На підставі досліджень проаналізовано стан галузі, здійснено прогноз розвитку овочівництва України. Встановлено доцільність використання запропонованих інновацій, визначено їх привабливість та ефективність для конкретних умов виробництва з метою підвищення науково-технічного прогресу в АПК. Встановлено, що інституційного удосконалення механізмів регулювання овочевого ринку, впровадження інноваційних рішень в овочівництві дозволить вирішити питання економічної самостійності окремих регіонів, продовольчої безпеки громад, підвищити рівень координації системи дій органів управління, суб'єктів господарювання, науковців та інвесторів на засадах сталого розвитку в умовах військової агресії, або післявоєнного відновлення країни. **Мета** – проаналізувати стан галузі, здійснити прогноз розвитку овочівництва України та розкрити теоретико-методологічні снови визначення сутності, ролі і місця категорії «інституційного забезпечення» у системі функціонування ринкового механізму, а також визначення засад формування інституційної безпеки. **Методи.** Методологічною базою дослідження стали наукові праці із проблем формування та функціонування овочевого ринку. Використовувалися методи: групування, монографічний, систематизування. **Висновки.** Подальший розвиток овочівництва необхідно спрямовувати на впровадженні у виробництво науково-обґрунтованих зональних ресурсозберігаючих технологій вирощування овочевих культур, що сприятиме ефективному формуванню та функціонуванню галузі овочівництва, сталому його розвитку, удосконаленню та укріпленню самозабезпечення регіональних овочевих ринків, дозволить вирішити питання економічної самостійності окремих регіонів, підвищити рівень координації системи дій органів управління, суб'єктів господарювання, науковців та інвесторів на засадах кооперації та сталого розвитку в умовах післявоєнного відновлення країни.

Ключові слова: технології, інновації, впровадження, техніко-технологічні рішення, зонально-адаптовані технології

Rud V.P., Shablya O.S., Teryokhina L.A. Institutional improvement of the vegetable market regulation mechanism

Topicality. The issue of institutional improvement of the mechanisms of regulation of the vegetable market in modern conditions is quite relevant in the modern conditions of the functioning of the agrarian sphere. **Research results.** The article analyzes the domestic institutional and legal environment for the development and implementation of state policy in the field of social development of regions, provides an analysis of the current state of vegetable production in Ukraine, and identifies the main problems of its development in modern conditions. On the basis of research, the state of the industry was analyzed, and a forecast for the development of vegetable growing in Ukraine was made. The expediency of using the proposed innovations was established, their attractiveness and effectiveness for specific production conditions were determined in order to increase scientific and technical progress in the agricultural sector. It has been established that the institutional improvement of mechanisms for regulating the vegetable market, the introduction of innovative solutions in vegetable production will allow to solve the issue of economic independence of individual regions, food security of communities, increase the level of coordination of the system of actions of management bodies, business entities, scientists and investors on the basis of sustainable development in the conditions of military aggression, or post-war recovery of the country. The goal is to analyze the state of the industry, to make a forecast for the development of vegetable growing in Ukraine and to reveal the theoretical and methodological dreams of defining the essence, role and place of the category of "institutional support" in the system of functioning of the market mechanism, as well as defining the foundations of the formation of institutional security. **Methods.** Scientific works on the problems of the formation and functioning of the vegetable market became the methodological basis of the research. Methods were used: grouping, monographic, systematization. **Conclusions.** The further development of vegetable growing must be directed to the introduction into production of scientifically based zonal resource-saving technologies for growing vegetable crops, which will contribute to the effective formation and functioning of the vegetable growing industry, its sustainable development, improvement and strengthening of the self-sufficiency of regional vegetable markets, will allow solving the issue of economic independence of individual regions, raising the level coordination of the system of actions of management bodies, business entities, scientists and investors on the basis of cooperation and sustainable development in the conditions of post-war reconstruction of the country.

Key words: technologies, innovations, implementation, technical and technological solutions, zone-adapted technologies.